

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на

Калина Георгиева Петкова

редовен докторант към Катедра "Комуникации и ВО",

Факултет по журналистика и масови комуникации,

Софийски университет „Св. Климент Охридски”

на тема

„Жените от малцинствата в условията на преход: социални функции и медийни репрезентации”

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Дисертационният труд е посветен на един изключително актуален и перспективен научен проблем, засягащ начина, по който функционират групите на жените от различни малцинства в българското общество в годините на прехода, както и пътищата, по които те намират медийно представяне. Изследването е фокусирано върху общото разглеждане на различни типове женски другости в България, които позволяват да се формулират нови взаимовръзки в отношенията „мъжко-женско”, „мнозинство-малцинство”, „медии-общество”.

Представената за защита работа включва три глави и общо 174 печатни страници със стандартен текст, обширна библиография и 63 страници приложения, в които са поместени 10 интервюта. Цитираната литература включва 108 заглавия, от които 70 са на български език и 38 – на английски език. Позоваванията на други автори и допълнителни пояснения са правилно отнесени в 46 бележки под линия..

Структурирането и съдържанието на дисертационния труд кореспондират със заявената в него изследователска цел. Ясно формулираният от Калина Петкова проблем на изследване обуславя правилния избор на неговия обект и предмет на изучаване. В основата на нейния анализ е изследване социалното функциониране и медийните репрезентации на жените от малцинствата в рамките на българското общество в условията на преход като се предприема

широко сравнително изучаване и съпоставяне между различни типове другости. Опирайки се на своите теоретични познания в изследваната област, дисертантката ясно и точно откроява целите и задачите на изследването, които я заставят да даде отговори на редица ключови въпроси, вълнуващи съвременното българско общество.

Дисертацията обхваща голям брой теоретични постановки и твърдения на учени и изследователи, подбрани подходящо за изясняване на темата. Критическата нагласа на К. Петкова ѝ позволява да осмисли задълбочено анализирани научни становища и умело да формулира своите съдържателни заключения и оценки. Прави впечатление стремежът към аргументирано излагане на изводи и обобщения, касаещи същността на изследователския проблем.

Теоретичните положения и изводи на дисертационния труд са основани на самостоятелно разработена от К. Петкова емпирична база на изследване, която е особена ценна за доказване на поставената хипотеза.

Структурно работата е разделена на въведение, три глави и заключение, като в логическа последователност се обсъждат темите за:

социалния живот на жените от малцинствата в условията на българския преход;

отношенията на различните етноси с българската държава преди 1989 г. и така наречения Възродителен процес;

образователния и трудов статус на малцинствените групи у нас;

трудова и социалната реализация на жените от малцинствата в условията на преход;

брачните практики в различните малцинствени групи и по-специално моделите за избор на партньор и механизмите за създаване на семейство;

здравния статус и битовите условия на живот на жените от различните малцинствени групи;

политическото участие на жените от малцинствата;

жените в контекста на оразличаващите публикации и националния печат;

присъствие на другостта в реалити форматите.

Към всяка от тези теми дисертантката подхожда с нужната задълбоченост, подлагайки на анализ понятия като „джендър“, „феминизъм“, „постфеминизъм“, „малцинство“, „идентичност“, „български преход“.

Дисертационният труд на Калина Петкова е построен върху няколко основни тези:

1. Разглежданата от авторката социална картина на женския живот в малцинствата се окачествява като картина на неравнопоставеност както на фона на цялото общество, така и на фона на вътрешните междуполови взаимоотношения. Жените в общностите са натоварени с повече задължения и нямат нужното уважение и зачитане на техния глас при вземане на общи решения. Открояват се разлики в достъпа до възможности за осъществяване на индивидуалния жизнен проект при жените от малцинствен произход, особено при ромките.

2. Опирайки се върху най-нови изследвания и въз основа на задълбочено описание и анализиране на демографската картина, образователния статус, трудовата заетост и социалната реализация, брачните практики, здравето състояние, условията на живот и политическото участие на целевите малцинства, Калина Петкова стига до извода, че в социално-икономическия живот на България етническото продължава да е разделителна линия, по-важна от редица други показатели, а ромските жени се оказват в най-неблагоприятно положение в сравнение с другите етнически малцинства.

4. Изследването на модела на взаимно зависимите социални функции на различните слоеве на обществото позволява на дисертантката да лансира мисълта, че схемата на микро-етно-икономиката, свързана с престъпна дейност, не би била възможна без взаимодействие с макрообществото.

5. По пътя на задълбоченото анализиране на медийните репрезентации на жените от малцинствата в условията на преход авторката установява, че медийната картина на малцинствата в България силно кореспондира със социалната картина на живота им. Степента на маргинализация на различните групи в телевизионния ефир и в печата отговаря на реалната степен на изключване, която те понасят (с.155).

6. Основавайки се на проведени наблюдения, Калина Петкова посочва слабата представеност на жените от турски и помашки произход в медиите, както и по-голямото внимание, което се обръща на ромската жена, чието присъствие обаче е до голяма степен окарикутирано. „Всичко това е в синхрон със степента, до която обществото приема или отхвърля съответните категории свои граждани, като отсъствието от медийната сцена говори предимно за неосъзнаване на съществуването на съответната група или считането ѝ за маловажна” (с. 157).

Дисертационният труд включва самостоятелно проведено проучване на 10 лица от малцинствата, което показва стремежът на дисертантката да гради своя анализ не само въз основа на теоретични постановки, но и по пътя на собствената проверка на въведените инструменти за вникване в цялата сложност и многообразие на изследваните явления. Резултатите от проучването потвърждават изследователската хипотеза, че межкултурните отношения, както и вътрешната ситуация в отделните малцинства, се развиват стихийно, без рефлексия от страна на държавата и под въздействието на политическата употреба (с. 158).

Дисертацията съдържа няколко приносни моменти, към които могат да се отнесат следните:

- обстойно изследване на ромския икономически модел в преходния период в България и анализиране на неговите най-важни характеристики;
- задълбочено разработване на съвместно проучване на различни типове другости, което позволява да се направят и редица важни съпоставки;
- лансиране на схващането за силно съвпадение между социалната и медийната картина на жените от малцинствата в условията на преход, получена в резултат на съвместно представяне на двете картини;
- успешно прилагане на интегриран изследователски подход към изследваната проблематика, който позволява да се постигне по-цялостна и кохерентна картина на живота на жените от малцинствата и да се открият социалните взаимодействия между мнозинство и малцинствени групи.

За степента на значимост на приносите на дисертационния труд за науката и практиката може да съдим по това, че става дума едновременно и за насочване към и разработване на актуална проблематика или за открояване на нови аспекти и нюанси, и за подготовка и провеждане на собствено емпирично изследване.

Дисертацията съдържа нови научни познания и научни резултати, които представляват значителен принос в науката. Обоснованите в дисертацията положения и практически предложения могат да бъдат използвани при инициерирането и изпълнението на различни начинания по посока на постигане от страна на държавата и гражданското общество на по-добра интеграция на малцинствените общности и подобряване качеството на живота на жените в тях.

В заключение на изложеното дотук считам, че представената за защита дисертация напълно отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за неговото прилагане. Това ми дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд и да предложа на уважаваното жури да присъди на Калина Петкова образователната и научна степен „доктор“.

22.04.2014 г.

гр. София

Член на жури:

доц. д-р Таня Шопова